

FORMANDENS BERETNING

Digelagets formål

Digelaget arbejder efter en model, hvor vi løbende vurderer på både kort og langt sigt udviklingen af kravene til kystsikring samt kvaliteten af Vejlbj Feds dige samt iværksætter nødvendige tiltag.

Dette omfatter bl.a. følgende fem forhold:

1. At der løbende føres kontrol med diget.

Digelaget har gennemført to inspektioner af diget siden sidste ordinære repræsentantskabsmøde samt tilset diget efter væsentlige højvandsituationer og ved ekstreme nedbørsmængder (specielt fløjdiget ved Strandgrunden).

- Det har siden sidste repræsentantskabsmøde været flere storme, der har givet anledning til væsentlig forhøjet vandstand i Århus bugten:
 - Stormen den 20.-21. oktober hærgede den sydøstlige del af Danmark. De høje vandstande tilsat kraftig vind fra øst pressede vandet ind i de sydlige bæltter og skabte en stormflod der resulterede i de højeste vandstande i den danske del af Østersøen siden 1904. F.eks. i [Aabenraa](#), hvor vandet nåede op på 2,16 meter over daglige vande og tilsvarende 2,10 meter i [Sønderborg](#). I Århus bugten nåede vi op omkring 1,3 meter over normal vandstand.
 - Senest da stormen Pia gik løs på Danmark steg vandet kl.10-11 den 22.december i Aarhus bugten op til 150 cm over normal vandstand, og derfor blev til en 20 års hændelse.
- Forstranden og dens udvikling er meget forskellig på strækningen. I den Nordlige del af kysten er der over de sidste mange år opbygget en bred forstrand med flere klitdannelser. En sådan strand er robust overfor havpåvirkning. Modsat står det til i den Sydlige del af stranden ind mod Aarhus, specielt i området ved Strandvængekvarteret. Her er diget anlagt meget langt fremme på stranden og forstranden er her over de sidste ca. 20 år blevet påvirket af mangel på sand. Det betyder, at bølgerne flere steder påvirker diget direkte, og at der er sket skader på diget. Efteråret og vinteren har medført at dele af forstranden er formindsket og specielt på nogle strækninger ved strandvænge kvarteret har vi set skade på diget, der kræver aktiv handling NU. Det gælder bl.a. ved vejene Rønnevej, Lindevangsvej. Men også omkring Platanvej, Hyldevej og Ahorn vej er der skader. Enkelte steder ved Bellevue og Themsvej er der også sket skader på diget.
- Længere ude er skaderne meget begrænset, men der er forsvundet en del af det opblæste sand og der har dannet sig skarpe kanter, der ser dramatiske ud, men ikke er problematiske.
- Ved strandparken har overløb af overfladevand fra Høje Risskov ned over græsarealet pga. de store regnmængder medført radikal erosion, så der nu er en fordybning på omkring 1 meter i dybden ved overgangen til den hårde beton kant.

2. At vi til enhver tid har et dige, der kan modstå en 100 års-hændelse.

- Digets højde
 - Højeste vandstand målt i Aarhus bugten til dato er 162 cm over normal vandstand, og det skete i 2006 jfr. DMI's måling. Seneste væsentlige højvandsituation var som sagt 22.december 2023 med 150 cm over normal vandstand.
 - I henhold til oplysninger fra DMI og kystdirektoratet er den nuværende kvote for en 20 års-hændelse 150 cm og for en 100 år-hændelse 163 cm.
 - Med få undtagelser ligger vores dige 2,1 meter over normal vandstand.
 - En af lavpunkterne var en indgang i en mur ved Prins Knudvej. Denne er nu indtil videre sikret.
 - Slusen ved Egåen repræsenterer også en af de lavere punkter og en sikring af specielt sluseområdet skal håndteres af Landindvindingslaget.

- I forhold til digets højde har vi således et dige der lever op til en 100 år hændelse.
 - Styrken af diget
 - Der har været gennemført 61 boreprøver på diget tilbage i 2019. På baggrund af de 61 gennemførte boreprøver var der 7 steder, hvor materialet tilsyneladende i overvejende grad bestod af sand.
 - Strandvænget tæt på fløjdiget: 2 prøver
 - Havgårdsvej – Solmarksvej: 4 prøver hvor der har været usikkerhed om hvor diget ligger (her er prøver formentligt placeret udenfor hvor diget ligger).
 - Svanevej: 1 prøver hvor der er usikkerhed om hvor diget ligger (her er prøvet formentligt placeret udenfor hvor diget ligger-).
 - Vi har bedt Pionkovitz fra kystdirektoratet om at give en fornyet vurdering af styrken af diget ud fra specifikt de 7 boreprøver.
 - Hvis diget ikke har en tilstrækkelig styrke, vil vi afsøge ekspertviden i forhold til at finde egnede løsninger.
 - Desuden har vi bedt Cowi givet et skøn på hvad det vil koste at lave 200 meter dige. Et dige der er klar til at håndtere en generel vandstigning på 50 cm, samt kan bygges op i en højde på 275 cm og har en stabil kerne.
 - Ud fra de aktuelle forhold der er beskrevet ovenfor, er der iværksat følgende konkrete tiltag
 - Vejforeninger for Platanvej / Rønnevej vil lave en løsning svarende til Linnevangsvej – Rønnevej strækningen, da der er sket erosion på dige foden. Digelaget har informeret Århus Kommune om at Cowi på vegne af vejforeninger kommer til at indsende en ansøgning for forbedringsarbejdet.
 - Vi har bedt Århus Kommune om at udbedre beskadigelserne af diget ved Bellevue.
 - Vi har bedt Århus Kommune om at udbedre beskadigelserne af kysten ved strandgrunden, samt sikre at overløbet fra Høje Risskov ned over strandgrunden trækkes væk fra fløjdiget, så dette ikke bliver påvirket når vandet i forbindelse med skybrud skal ledes ud i havet.
 - Den er igen i år gennemført kystnære sandfodring med sand fra Egå Marina som placeres i den sydlige del ud for Platanvej-Strandvænget med omkring 3.000 m³. Der vil blive ansøgt om en forlængelse af denne ordning.
 - Aktuelt er der brug for at yderlige tiltag bliver gennemført ved flere af vejene fra Bellevue til Strandvænget kvarteret. Her henvises til de forskellige vurderinger af strækningerne, se bilaget med slides. Det kan overvejes at der gennemføres en generel forstrækning af sokkelfoden på strækningen fra Bellevue til Strandvænget.
 -
3. **At der er en beredskabsplan, der iværksættes ved kritisk stormflod**
 Beredskabsplan ligger på digelagets hjemmeside <http://digelagetvejbyfed.dk/>. Digelaget har ca 1500 antal fyldte sandsække som døgnet rundt kan rekvireres fra depotet hos Anlægsgartner Hoffman.
Kvaliteten af plan afhænger naturligvis af at navne og kontaktnumre på aktuelle dige-repræsentanter opdateres ved ændringer. Det vil vi gerne opfordre alle dige repræsentanter og vejbestyrelser til at sikre.
4. **At den langsigtede sikring af kysten aktivt overvåges og vurderes, og at der rettidigt iværksættes nødvendig forbedring**
- Digelagets bestyrelse havde inviteret til et informationsmøde den 17.januar i mødelokalet ved Risskov bibliotek. Dige repræsentanter, vejforeningsformænd og enkelte andre med interesse for emnet deltog. Formålet med mødet var at skabe en mere faktabaseret forståelse omkring diget og fremtidige krav til kystsikringen. Derfor var fagpersoner fra

- Ingeniørfirmaet Geo, Defakto Rådgivende Landinspektør samt Line Broen fra Århus Kommune inviteret til at komme med indlæg.
- Med udgangspunkt i middelvandstanden i 1990 ved vi, at der for Århus bugten er en årlig vandstandsstigning på 4 mm i gennemsnit, men da landet forsat hæver sig efter trykket fra sidste istid, er den årlige netto-stigning på 2,5 mm.
 - Et bud fra DMI/Kystdirektoratet er, at forudsigelsen for perioden 2041-70 for henholdsvis en 20 års- og en 100-årshændelse er 173 cm og 186 cm over normal vandstand. Et andet bud fra NIRAS forudsiger en 100-årshændelse i henholdsvis 2050 til 181 cm og i 2120 til 281 cm. Disse forudsigelser opdateres løbende og desuden udarbejdes der forskellige prognoser afhængig af, hvor stor den globale CO2 udledning forventes at blive.
 - Digelaget har i foråret/sommeren 2023 haft møde med Rådmanden for Miljø og Teknik i Århus Kommune med det formål at fremlægge mere visionære tanker om hvordan kysten langs Fedet i Risskov kunne sikres bl.a. gennem omfattende sandfordring på kyststrækningen fra Bellevue og ind mod Århus. Herved ville der kun skabes en mere holdbar løsning så diget ikke ligger hele ude på forstranden. Rådmanden var positiv stemt, men vi har ikke fået nogle konkrete tilbagemeldinger.
 - Med afsæt i ovenstående vurderinger af de aktuelle krav til diget samt de beskrevne kortsigtede tiltag er det bestyrelsens anbefaling at vi afventer Århus Kommunes Rapport kaldt et Formodningsprojekt vedr. de forskellige klimaudfordringer der forventes at påvirke Fedet i Risskov. Denne rapport vil komme i løbet af 2024 og kommer til at indeholde et mulighedskatalog og rækkefølgeplan for håndtering af klimaudfordringer i Risskov. Ud fra formodningsprojektet vil der kunne udarbejdes en række forskellige løsningsmodeller med forskellige ambitionsniveauer med konkrete forslag til hvad der skal gennemføres af forbedringer og vedligehold herunder også med konkrete skitseforslag og budgetter. Baseret på de forskellige løsningsmodeller kan det undersøges hvilke modeller der er bedst borger opbakning til. Med udgangspunkt i den ønskede løsningsmodel kan der udarbejdes en gennemførelsesplan omfattende finansieringsmuligheder, mulige samarbejdspartnere samt en model for organisering for gennemførelse og den efterfølgende drift.

5. At tiltag ved ovenstående foretages under hensyntagen til at sikre naturbevarelse og rekreativ brug af kyst og strand.

Ålegræs: På trods af markant modstand fra beboerne i Risskov valgte Århus kommunen at godkende et pilotforsøg med udplantning af ålegræs langs kysten i Risskov. Digelaget har valgt at indsende en klage over afgørelsen: Digelaget, har allerede i ansøgningsfasen rettidigt indsendt indsigelse i form af et høringssvar, men der er i beskrivelsen af indsigelser i sagen slet ikke taget notits af det i vores indsigelse anførte om end det må anses for at være af betydende karakter, idet der må være baggrund for at foretage en lovpligtig nabohøring af minimum de kystnære beboere langs kysten hvilket ikke er gjort.

Vi har modtaget første svar retur i dette forløb fra 1. instans. som selvfølgelig fastholder deres givne mening som positiv for projektet. Kystdirektoratet gav et meget svagt svar. Vi er indsendt fornyet klage i sagen og afventer nu svar.

Rynkeroser: Kommunen har henvendt sig til digelagets vedr. reduktion af Rynket-rose, mm. som er invasive arter, som ønskes bekæmpet. For at sikre biodiversiteten vil digelaget vil gerne opfordre til reduktion af frøspredning ved rettidige beskæring af rynkeroser. Kommunen vil fremsende vejledning, som de enkelte veje kan bruge.

6. Digelagets organisering og økonomiske forhold

Digelaget er blevet meldt ind i Landsforeningen for Digelag som blev stiftet på generalforsamlingen den 25.10.2023. Landsforenings Vision, mission og handleplan omfatter:

- Ny lovgivning: Landsforeningen for Digelag foreslår en vandlov, der omfatter håndtering af vandets geografi: havvand, regnvand, vandløb, grundvand.
- Ny organisering: Landsforeningen for Digelag foreslår en ny organisering, hvor staten har det overordnede ansvar for kystbeskyttelse i hele landet. Der skal tænkes i helhedsløsninger og langsigtede planer.
- Ny finansieringsmodel: Der skal være en plan for finansiering inden et projekt sættes i værk. Samfundet skal bidrage meget mere til finansiering af kystbeskyttelse.
 - Opbygning af national fond til klimasikring af Danmark. Fx efter samme model som i Holland. Langt bedre lånemuligheder – også til byggekredit og reparation af stormskader.

I kan læse mere på hjemmesiden www.digelagdk.dk.

Foreningen er allerede i dialog med Danske Regioner, KL og Folketingsmedlemmer. Der forventes i foråret afholdt en konferencen, sandsynligvis på Christiansborg, med det formål at bidrage til en national klimahandlingsplan version 2.0.

Det har været meget omtale og diskussioner i pressen omkring konsekvenser af klimapåvirkninger for Risskov. Samtidig har vi oplevet enkelt personer / fraktioner i Risskov være uenig i digelagets vurdering og plan.

Prins Knuds vej har meddelt at de har valgt at melde sig ud af digelaget. Det er forsat meget uklart hvad deres uenighed / uoverensstemmelse med digelaget vedrører, da digelaget indgik i drøftelse med vejforeninger om at opnå tilladelse til en styrkelse af deres dige.

Det er samtidig bekymrende at der kan være modstand mod en kollektiv kystsikring i Risskov gennem deltagelse af alle relevante veje i digelaget. I forhold til såvel løsningen af vores konkrete udfordringer samt muligheden for inddragelse af Aarhus Kommune **står vi stærkest, hvis vi som beboere finder enighed om, hvordan vi ønsker at sikre vores kyststrækning fremadrettet.**

Digelaget har på nuværende tidspunkt opbygget en økonomisk reserver på over 1 million dkk. Det er digelagets anbefaling, at vi bevarer en del af denne til kortsigtede tiltag i aktuelle situationer kritiske situationer hvor der skal handles hurtigt. Desuden anbefales at 300.000-400.000 kr. i de kommende år kan anvendes til udarbejdelse af konkrete planer og projektering i det omfang at der ikke kan findes støtte fra anden side.

I forhold til diskussionen af hvordan vi bedst organiserer arbejdet omkring kystsikringen i Risskov er det Digelagets holdning, at det skal håndteres ud fra en mere holistisk organisering og struktur bør efter digelagets bestyrelse afvente en afklaring af hvilke konkrete behov, planer og løsninger der vil blive udarbejdet i de kommende år. Det gælder fordele og ulemper ved et privat henholdsvis et offentligt dige, samt hvorvidt håndteringen af de forskellige klimaforandringer påvirker kyst, å, sø, grundvand og overfladevand. Så kan vi vurdere hvordan vi bedst kan lykkes med at bevare Risskov som et af Danmarks mest attraktive villakvarterer.

Formand for digelaget
Steffen Bornhøft

Bilag: Præsentation fra Digelaget Vejlbj fed- Repræsentantskabsmøde 5-marts 2024 (slides)